likum oleks siin olnud muidugi laenude tegemine, mida linnavalitsus „Tartu Pangast" esialgu 180 000 rbl. suuruses 5½%-ga ka tegi. Kuid vahepeal leiti, et seda silmapilku väga kohane on ära tarvitada ka soovitava muudatuse läbiviimiseks „Tartu Panga" suhtes.

9. IX. 1910 teeb linnapea Grevingk St. Maria Gildi oldermannile järgmise ettepaneku: gild maksab linnale korraga teatava summa, mille vastutasuks linn loobuks igasuguseist nõudmisist ja õigusist „Tartu Panga" suhtes, s. o. Tartu Pangal ei ole enam tarvis oma iga-aastasest puhaskasust 50—75% linnale anda, vaid linn toetab Tartu reaalkooli iga aasta 7000 rublaga oma eelarve-summadest. St. Maria Gildi peakoosolek otsustab 200 000 rbl. eest niisuguse kokkuleppega nõus olla. Vastav ettepanek, mis linnavolikogule esitatakse, on väga iseloomulik selles osas, milles katsutakse näidata, kui kasulik olevat tema vastuvõtmine linnale. 4 viimase aasta jooksul on linn „Tartu Pangalt" saanud ainult 10 000 rbl. ümber aastas (50% puhaskasust). Selle summa suurenemist olevat vaevalt loota. Ka ei ole ette näha, mil panga tagavarakapital, mis praegu ainult 96 000 rbl., selle piirini (250 000 rbl.) võiks kasvada, mil linn puhaskasust 75% omale hakkaks saama. Kuni aga linn pangalt ainult 10 000 rbl. ümber aastas saab, on tal palju kasulikum gildilt korraga 200 000 rbl. vastu võtta, sest vastasel korral peaks ta selle summa 5½% eest laenama. Ettepanekut vastu võttes jääks aga linn suuremate võlgadeta ja ta saaks omale tulutoovad asutised (elektrijaama ning kasarmud), milledest sissetulekute saamine ei olene „Tartu Panga" saatusest.

Küll vaidlesid eesti soost linnavolinikud neile väidetele vastu, kuid kõigi häältega 5 vastu kiitis volikogu linna-ameti ettepaneku heaks, ja seega loobus Tartu linn, saades ühekordselt 200 000 rbl., „Tartu Panga" puhaskasust osasaamisest jäädavalt.

Sellega ei ole „Tartu Panga" ümberkujundamislugu aga veel lõpul. Peeti otstarbekohasemaks pank vormiliselt isegi gildist eraldada ja täitsa iseseisvaks asutiseks muuta, nimelt aktsiapangaks, kus siis gildi liikmeist ja teistest oma ringkonda kuuluvaist isikuist moodustatav aktsionäride kogu ise, muutliku koosseisuga gildist olenematult, panga tegevust soovitavas suunas võiks juhtida.

Seegi muudatus viiakse läbi, ja 6. IV. 1913 kinnitab rahaminister Kokovtsov panga uue põhikirja, mille § 1 lausub: „Tööstuse, iseäranis põllutöö edendamisele kaasa-aitamiseks asutatakse käesoleva põhikirja alusel aktsiaselts panga ellukutsumiseks Tartu linnas Liivi kubermangus, nimega „Tartu Pank". See pank võtab oma arvele kõik aktiva ja passiva, kõik varanduse ja kohustused Tartu Pangalt, mis töötanud 30. V. 1905. a. kinnitatud põhikirja põhjal." Ja edasi (§ 4): „Alguskapital määratakse kindlaks esialgselt 1 miljoni rubla peale. See kapital sünnib 4000 aktsia väljaandmise läbi, igaüks 250 rbl. nimesväärtuses, ja teda võib suurendada uute aktsiate väljaandmise läbi samas nimesväärtuses. Esialgne alguskapital koosneb: 1) ümbermuudetud Tartu Panga 500 000 rbl. põhikapitalist, mis jaotatakse 2000 aktsia peale, ja 2) täiendavalt sissemakstavast 500 000 rublast 2000 aktsia väljaandmise läbi."

Oleme „Tartu Panga" juures meelega veidi pikemalt peatunud kui iseloomuliku näite juures sellest, kuidas oma-aegne saksa kildkonna linnavalitsus ühe tähtsama asutise linna käest järk-järgult ära mängis. Kõigest sellest hoolimata tuleb aga tunnistada: „Tartu Panga" näol sai Tartu omale esimese moodsa, intensiivselt töötava kommertspanga. Ta jäi hulgaks ajaks ainukeseks iseseisvaks pank-asutiseks järjest perekamaks kasvavas linnas ja edenes seepärast jõudsasti. Kui 1870. a.

Tartu, lk. 537